

DELGADO, Manuel; PADULLÉS, Jofre; HORTA, Gerard (Dirs.). *Lluites secretes. Testimonis de la clandestinitat antifranquista.* Barcelona: Universitat de Barcelona, Publicacions i Edicions, 2012. 209 pàgs. [17 X 24].

Els editors d'aquest llibre, en el qual participen tant antropòlegs com contemporaneïstes, fan girar el seu estudi al voltant de la cultura del secret, focalitzant la seva pràctica en una experiència històrica concreta: la lluita clandestina contra la dictadura franquista i les tàctiques emprades pels seus militants per tal d'evitar la repressió del règim. El punt de partença a nivell conceptual no és altre que la configuració i la importància social del "secret", "*allò que, sent important no es diu*". I la raó per no fer-ho és ben senzilla: perquè la revelació d'aquesta dada o identitat preservada del coneixement públic s'associa al perill o a allò imperdonable. D'acord amb això, en qualsevol moment, tots podem fer ús d'aquest recurs que "*fa de nosaltres, quan estem en presència d'altri una altra cosa*". Però els secrets agafen un protagonisme especialment rellevant a nivell col·lectiu quan els associem, seguint les pautes d'Erving Goffman, a la figura de l'estigmatitzat. És a dir, una persona portadora d'una diferència –real o atribuïda– que resultaria socialment vergonyosa o perillosa, raó per la qual tractarà d'ocultar-la o dissimular-la. Justament per això, per passar desapercbut i no rebre la reprovació pública o el càstig de les autoritats, els estigmatitzats posaran en joc tota mena d'eines i estratègies per encobrir i emmascarar la seva identitat.

La persecució contra minories i dissidents (els estigmatitzats) ha estat un dels elements principals del món occidental des del segle XII, amb l'aparició dels Estats corporatius amb voluntat centralitzadora i uniformitzadora. Des de llavors, "*la llista d'associacions malignes, veritables o fantàstiques, que han estat empaitades –i els seus membres, perseguits– no ha fet sinó créixer*". Dins d'aquest àmbit, un dels col·lectius més temuts, combatuts i alhora estigmatitzats per les autoritats durant l'època contemporània han estat els comunistes, fins l'extrem que en el cas que ens ocupa, la lluita clandestina contra la dictadura franquista, tots aquells que s'oposaven al règim eren automàticament acusats de comunistes.

I són precisament aquells que s'organitzaven per enderrocar el franquisme (comunistes, socialistes, anarquistes, republicans, catalanistes, sindicalistes...), els que havien de posar en pràctica tota una sèrie de recursos i habilitats (noms falsos, dobles cites, amagatalls per documents i persones...en definitiva, tot tipus de normes de seguretat) per mantenir la seva activitat, i moltes vegades també la seva identitat, en secret. Aquests persones i la forma com van desenvolupar la lluita política clandestina són els protagonistes d'aquest llibre, que recull els seus testimonis explicant les seves accions i les formes d'evitar la repressió de la policia en general i, més concretament, de la temible Brigada Político Social. Tal com reconeixen els mateixos autors, el resultat d'aquest projecte de recerca realitzat amb el suport del Memorial Democràtic de

Catalunya, no pretén ser un treball històric sobre l'antifranquisme català, sinó un treball sobre la cultura clandestina a Catalunya sota la dictadura, mitjançant exemples de les seves pràctiques i les tecnologies que feien servir. O en paraules dels seus autors, l'objectiu no era altre que “*presentar un mostratge tan representatiu com ha estat possible respecte a les tècniques d'ocultació d'un col·lectiu humà en condicions de persecució*”.

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Los editores de este libro, en el cual participan tanto antropólogos como contemporaneístas, hacen girar su estudio alrededor de la cultura del secreto, focalizando su práctica en una experiencia histórica concreta: la lucha clandestina contra la dictadura franquista y las tácticas empleadas por sus militantes para evitar la represión del régimen. El punto de partida a nivel conceptual no es otro que la configuración y la importancia social del “secreto”, “*allò que, sent important no es diu*”. Y la razón para no hacerlo es muy sencilla: porque la revelación de este dato o identidad preservada del conocimiento público se asocia al peligro o a lo imperdonable. De acuerdo con esto, en cualquier momento, todos podemos hacer uso de este recurso que “*fa de nosaltres, quan estem en presència d'altri una altra cosa*”. Pero los secretos cogen un protagonismo especialmente relevante a nivel colectivo cuando los asociamos, siguiendo las pautas de Erving Goffman, a la figura del estigmatizado. Es decir, una persona portadora de una diferencia –real o atribuida- que resultaría socialmente vergonzosa o peligrosa, razón por la cual tratará de ocultarla o disimularla. Precisamente por eso, para pasar desapercibido y no recibir la reprobación pública o el castigo de las autoridades, los estigmatizados pondrán en juego todo tipo de herramientas y estrategias para encubrir y enmascarar su identidad.

La persecución contra minorías y disidentes (los estigmatizados) ha sido uno de los elementos principales del mundo occidental desde el siglo XII, con la aparición de los Estados corporativos con voluntad centralizadora y uniformizadora. Desde entonces, “*la llista d'associacions malignes, veritables o fantàstiques, que han estat empaitades – i els seus membres, perseguits- no ha fet sinó créixer*”. Dentro de este ámbito, uno de los colectivos más temidos, combatidos y a la vez estigmatizados por las autoridades durante la época contemporánea han sido los comunistas, hasta el extremo de que en el supuesto de que nos ocupa, la lucha clandestina contra la dictadura franquista, todos aquellos que se oponían al régimen eran automáticamente acusados de comunistas.

Y son precisamente aquellos que se organizaban para derrocar el franquismo (comunistas, socialistas, anarquistas, republicanos, catalanistas, sindicalistas...), los que tenían que poner en práctica toda una serie de recursos y habilidades (nombres falsos,

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (juny 2013)

doblas citas, escondrijos por documentos y personas...en definitiva, todo tipo de normas de seguridad) para mantener su actividad, y muchas veces también su identidad, en secreto. Estas personas y la forma como desarrollaron la lucha política clandestina son los protagonistas de este libro, que recoge sus testimonios explicando sus acciones y las formas de evitar la represión de la policía en general y, más concretamente, de la temible Brigada Político Social. Tal como reconocen los mismos autores, el resultado de este proyecto de investigación realizado con el apoyo del Memorial Democràtic de Catalunya, no pretende ser un trabajo histórico sobre el antifranquismo catalán, sino un trabajo sobre la cultura clandestina en Catalunya bajo la dictadura, mediante ejemplos de sus prácticas y las tecnologías que usaban. O en palabras de sus autores, el objetivo no era otro que *“presentar un mostratge tan representatiu com ha estat possible respecte a les tècniques d’ocultació d’un col·lectiu humà en condicions de persecució”*.

IHE

(Secretaria de la revista)